

**CLEANTECH
REGIO**

SAMEN NAAR EEN SCHONE TOEKOMST

**PUBLIEKVERSIE JAARVERSLAG
CLEANTECH REGIO**

2016

INHOUDSOPGAVE

IN DIT JAARVERSLAG

Vooraf	3
Ambities Cleantech Regio	4
1 Resultaten 2016 in vogelvlucht	5
2 Bestuur en organisatie: board en regio	6
3 Energie & duurzaamheid	8
4 Wonen & leefomgeving	10
5 Vervoer & bereikbaarheid	12
6 Economie & innovatie	16
7 Onderwijs & arbeidsmarkt	17
8 Zichtbare Cleantech Regio	18

COLOFON

Dit is een publieksversie van het jaarverslag van de Cleantech Regio. Daarin verantwoorden de Strategische Board Stedendriehoek (kort: 'board') en de Wgr-regio Stedendriehoek ('Wgr') gezamenlijk hun beleid en activiteiten over 2016.

De officiële (financiële) jaarstukken staan op www.cleantechregio.nl

Juli 2017

VOORAF

DE CLEANTECH REGIO DOET VERSLAG

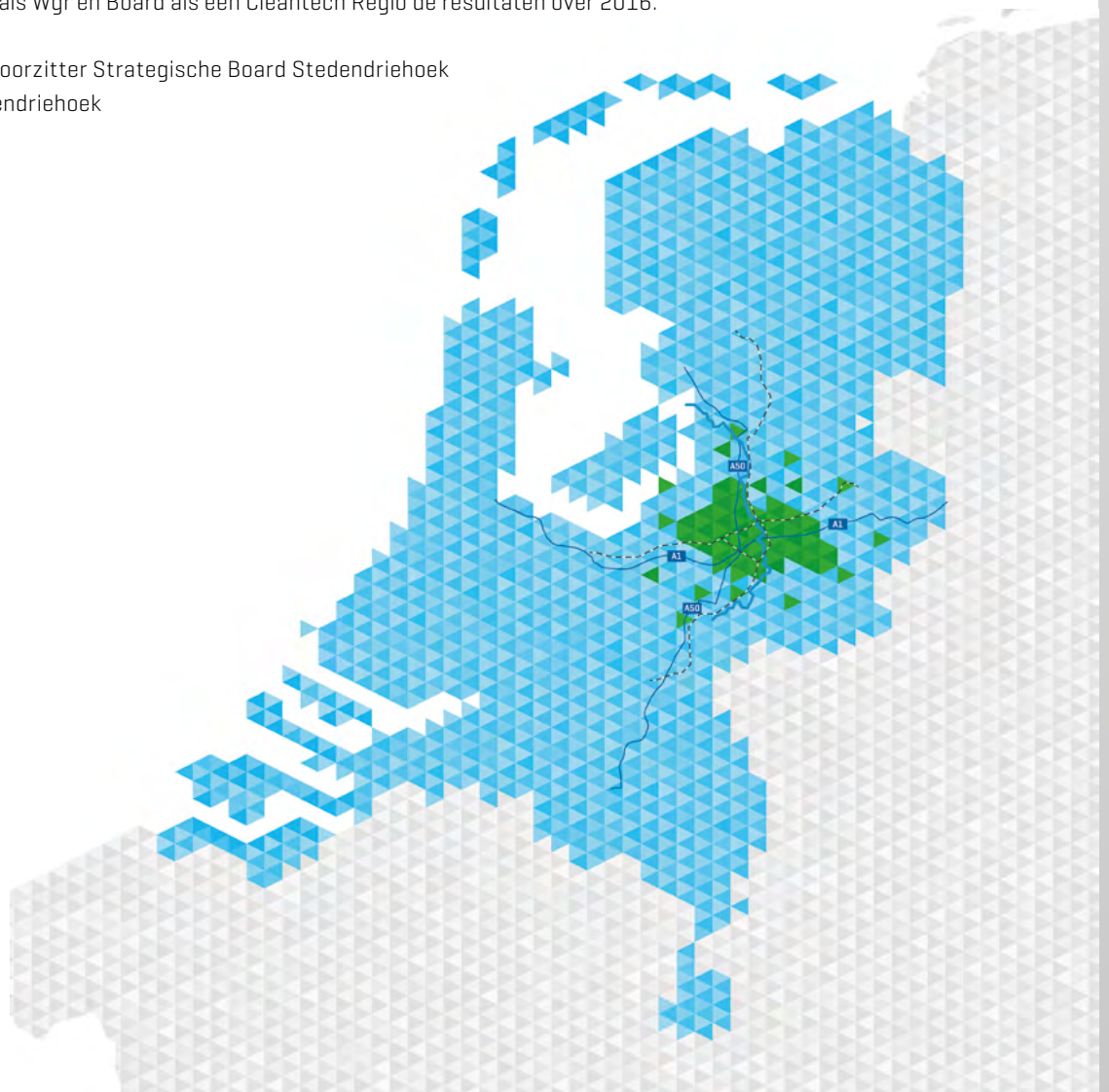
Samen naar een schone toekomst. Daarop koersen wij in de Cleantech Regio. Samen met ondernemers, onderwijs en onderzoek werken de Stedendriehoek-gemeenten Apeldoorn, Brummen, Deventer, Epe, Lochem, Voorst en Zutphen aan een duurzame economie en samenleving.

De zeven Stedendriehoek-gemeenten vormen op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen [Wgr] een Wgr-regio en voeren De Agenda Stedendriehoek uit. Als samenwerkingsverband van ondernemers, onderwijs- en onderzoeksinstituten voert de Strategische Board Stedendriehoek de Cleantech Agenda uit.

Gezamenlijk werken wij als Cleantech Regio met de provincies aan de ontwikkeling van onze regio. Deze samenwerking van ondernemers, onderwijs/onderzoek en overheden heeft een positief effect op deze regio als gebied om te wonen, werken, ondernemen en studeren.

Om de gewenste vaart erin te houden, zijn board en regio allebei 'trekker' van bepaalde regiothema's. Wij pakken activiteiten nadrukkelijk samen op en maken volop gebruik van elkaars kennis en inbreng. In deze publiekversie van het jaarverslag verantwoorden we als Wgr en Board als één Cleantech Regio de resultaten over 2016.

Andries Heidema, voorzitter Strategische Board Stedendriehoek en Wgr-regio Stedendriehoek

GEZAMENLIJKE THEMA'S EN 'TREKKERS'

AMBITIES CLEANTECH REGIO

Aan welke ambities werken Strategische Board Stedendriehoek en Wgr-regio Stedendriehoek samen in de Cleantech Regio en wie is trekker van welke thema's?

ENERGIE & DUURZAAMHEID

Energieneutraal in 2030

Wij zetten in op energiebesparing, benutten restwarmte en werken duurzame energie op met behulp van zon, wind, water en bodem. Bij elk initiatief in onze regio vragen we ons af of dit bijdraagt aan een energieneutrale regio. In 2030 wil de Cleantech Regio energieneutraal en afvalvrij zijn.

- **Trekker:** Strategische Board

WONEN & LEEFOMGEVING

Leefomgeving met kwaliteit versterken

Wij investeren in een goed verblijfs- en vestigingsklimaat in onze binnensteden en dorpskernen. Plekken met leegstand of waar verloedering dreigt, krijgen prioriteit. We stemmen wonen, werken en voorzieningen op elkaar af. We zetten cleantech maatregelen in voor schone en groene steden en kernen.

- **Trekker:** Wgr-regio Stedendriehoek

VERVOER & BEREIKBAARHEID

Schoon verkeer en vervoer

Goede bereikbaarheid van en in onze regio en schone en duurzame mobiliteit. Daar gaan we voor! De A1-verbreding, goed openbaar vervoer en slim spreiden van woon- en werkverkeer: op diverse manieren werken we aan een schoon verkeers- en vervoerssysteem.

- **Trekker:** Wgr-regio Stedendriehoek

ECONOMIE & INNOVATIE

Circulaire economie, innovatie en cleantech business stimuleren

Duurzaam en energieneutraal produceren met zo min mogelijk afval: dat levert betere prestaties en hogere productiviteit op. Nieuwe toepassingen, producten en verdienmodellen in cleantech versterken onze economie. Wij stimuleren innovatie en leggen de rode loper uit voor huidige én nieuwe cleantech ondernemers.

- **Trekker:** Strategische Board

ONDERWIJS & ARBEIDSMARKT

Goede aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt

Om onze cleantech ambities waar te maken, hebben ondernemers goed opgeleide en gekwalificeerde medewerkers nodig. Daarom werken wij aan een duurzame arbeidsmarkt waarin onderwijs en arbeidsmarkt op elkaar aansluiten. We gaan voor de laagste werkloosheid van Nederland.

- **Trekker:** Strategische Board

ZICHTBARE CLEANTECH REGIO

Wij zijn dé Cleantech Regio en worden binnen en buiten onze regio ook zo [h]erkend.

- **Trekkers:** Strategische Board en Wgr-regio Stedendriehoek

SAMENVATTING JAARVERSLAG

1 RESULTATEN 2016 IN VOGELVLUCHT

DE BELANGRIJKSTE RESULTATEN VAN DE CLEANTECH REGIO IN 2016 ZIJN HIER SAMENGEVAT. LEES VOOR UITGEBREIDERE INFORMATIE DE VERSCHILLENDE HOOFDSTUKKEN OVER DE AFZONDERLIJKE THEMA'S.

ENERGIETRANSITIE

In 2016 ondersteunden en lanceerden we diverse projecten om inwoners en bedrijven te helpen energie op te wekken of te besparen. Denk aan de MKB Energy Checkup of de Energieke Cleantech Regio.

Met dit soort initiatieven willen en moeten we versnellen, willen we in 2030 energieneutraal zijn. Ook vanuit mobiliteit, innovatie, leefomgeving en cleantech business komen projecten en acties tot uitvoering die positief bijdragen.

REGIONALE WOONAGENDA EN PROGRAMMERING BEDRIJVENTERREINEN

In 2016 maakten we nieuwe afspraken over de Regionale woonagenda. In verschillende gemeenten is het nieuwe afsprakenkader voor het aantal te bouwen woningen al vastgesteld, anderen volgen in 2017. We hebben steeds meer aandacht voor woonkwaliteit.

Eind 2016 werden de samenwerkende gemeenten het ook eens over het Regionaal Programma Bedrijventerreinen.

In 2017 volgt verdere afstemming met provincies Gelderland en Overijssel.

BEREIKBAARHEID: FOCUS OP SLIMME EN SCHONE MOBILITEIT

Beter Benutten - met allerlei projecten voor slimme en schone mobiliteit - boekte in 2016 veel resultaten. Of het nu gaat om slim vervoeren, meer fietsen of de spits mijden: in alle projecten draait het om gedragsbeïnvloeding van de weggebruikers. Het programma loopt tot 2018 en we denken met het ministerie van I&M, provincies en bedrijven nu al na over het vervolg.

CIRCULAIRE ECONOMIE, INNOVATIE EN CLEANTECH BUSINESS

In 2016 ging Cleantech Regio Development van start, als uitvoeringsorganisatie van de board. Die helpt inwoners en organisaties bij energietransitie, afvalreductie, innovatie en nieuwe cleantech business. Daarvan profiteerden in 2016 diverse organisaties in onze samenwerkende gemeenten.

MOOIE RESULTATEN ARBEIDSMARKT

We boekten prima resultaten met het Akkoord van Beekbergen en het Sectorplan Samen Werk Maken Van Werk. Beide zorgden voor een impuls voor onze duurzame arbeidsmarkt.

OP WEG NAAR ÉÉN, ZICHTBARE CLEANTECH REGIO

In 2015 namen wij de samenwerking in de regio onder de loep in de Midterm Review. Het resultaat: een veranderprogramma om te komen tot een slagvaardige Cleantech Regio. In 2016 startten we met de uitvoering en is de samenwerking tussen Strategische Board en Wgr flink geïntensiveerd.

Ook de secretariaten van board en regio werken samen en er is nu één centraal communicatieteam dat de Cleantech Regio in 2016 op diverse manieren op de kaart zette.

BESTUUR EN ORGANISATIE

2 BOARD EN REGIO

STRATEGISCHE BOARD STEDENDRIEHOEK

De Strategische Board Stedendriehoek is het samenwerkingsverband van ondernemers, onderwijs- en onderzoeksinstellingen en overheden.

De board voert de Cleantech Agenda uit voor:

- ▲ 10 procent minder CO₂ uitstoot/minder gebruik fossiele brandstof in 2020
- ▲ 33 procent minder afval door hergebruik grondstoffen en recycling - uiteindelijk géén restafval in 2030
- ▲ 4000 extra cleantech (gerelateerde) banen

Om onze cleantech ambities waar te maken, hebben ondernemers goed opgeleide en gekwalificeerde medewerkers nodig. Daarom werken wij aan een duurzame arbeidsmarkt waarin onderwijs en arbeidsmarkt op elkaar aansluiten. Op basis van het Akkoord van Beekbergen gaan we voor:

- ▲ de laagste werkloosheid van Nederland
- ▲ iedereen met een afstand tot de arbeidsmarkt actief
- ▲ iedereen minimaal een werkqualificatie
- ▲ elke vacature snel en goed vervuld

CLEANTECH REGIO DEVELOPMENT IN 2016 VAN START

In 2016 is Cleantech Regio Development opgericht, als uitvoeringsorganisatie van de board. Met provincie Gelderland zijn eind 2016 afspraken gemaakt over financiering en uitvoering van activiteiten uit de Omgevingsagenda (uitvoeringsovereenkomst).

Cleantech Regio Development richt zich op de thema's: hergebruik van grondstoffen, landbouw/agrofood, slimme mobiliteit, energietransitie, water, schoon en beheerst, milieu- en geodiensten, duurzaam bouwen en smart industry. De uitvoeringsorganisatie:

- ▲ faciliteert cleantech gerelateerde businesscases en hotspots
- ▲ ondersteunt energietransitie bottom up via plannen, projecten en business cases die bijdragen aan energieneutraliteit
- ▲ werkt aan een permanent goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt
- ▲ profileert Cleantech Regio door het vestigingsklimaat in binnen- en buitenland te promoten. Doel is nieuwe cleantech bedrijven werven en aanwezige bedrijven behouden

In 2016 is met Stichting Stedendriehoek Innoveert - dat gefinancierd wordt door provincie Overijssel - afgesproken dat haar business development- en innovatieactiviteiten per januari 2017 integraal onderdeel zijn van Cleantech Regio Development.

BESTUUR BOARD

Het bestuur van de Board bestaat uit 6 personen en een onafhankelijk voorzitter. 2 bestuurders komen uit het onderwijs, 2 uit het bedrijfsleven en 2 vanuit de overheid.

DE WGR-REGIO STEDENDRIEHOEK

De zeven samenwerkende Stedendriehoek-gemeenten Apeldoorn, Brummen, Deventer, Epe, Lochem, Voorst en Zutphen werken samen vanuit de overtuiging dat zij samen méér bereiken dan afzonderlijk mogelijk is.

Om samen beter te worden richten de samenwerkende gemeenten zich op: bereikbaarheid, leefbaarheid, innovatie en sociaal kapitaal. Ook willen zij dat de regio in 2030 energieneutraal is.

Samen voeren de gemeenten De Agenda Stedendriehoek uit. Uitgangspunt voor samenwerking op al deze terreinen: een nog beter vestigingsklimaat. Niet alleen voor inwoners en nieuwkomers, ook voor studenten, werkenden of 'werkzoekers', bestaande bedrijven en bedrijven die zich hier willen vestigen.

Een fijne leefomgeving is een belangrijke voorwaarde voor een sterk vestigingsklimaat.

REGIO 'LIGHT'

De regio is light georganiseerd: regionale samenwerking is gebaseerd op vrijwilligheid. De samenwerkende gemeenten hebben geen bevoegdheden overgedragen aan de regio. Besluitvorming is dus in handen van de gemeenteraden.

REGIORAAD EN DAGELIJKS BESTUUR

De Regioraad bestaat uit twee bestuurders (burgemeester en wethouder) per regiogemeente. De raad kiest het Dagelijks Bestuur, dat gevormd wordt door één bestuurder per gemeente. Vanuit provincies Gelderland en Overijssel zijn gedeputeerden adviserend lid van het Dagelijks Bestuur.

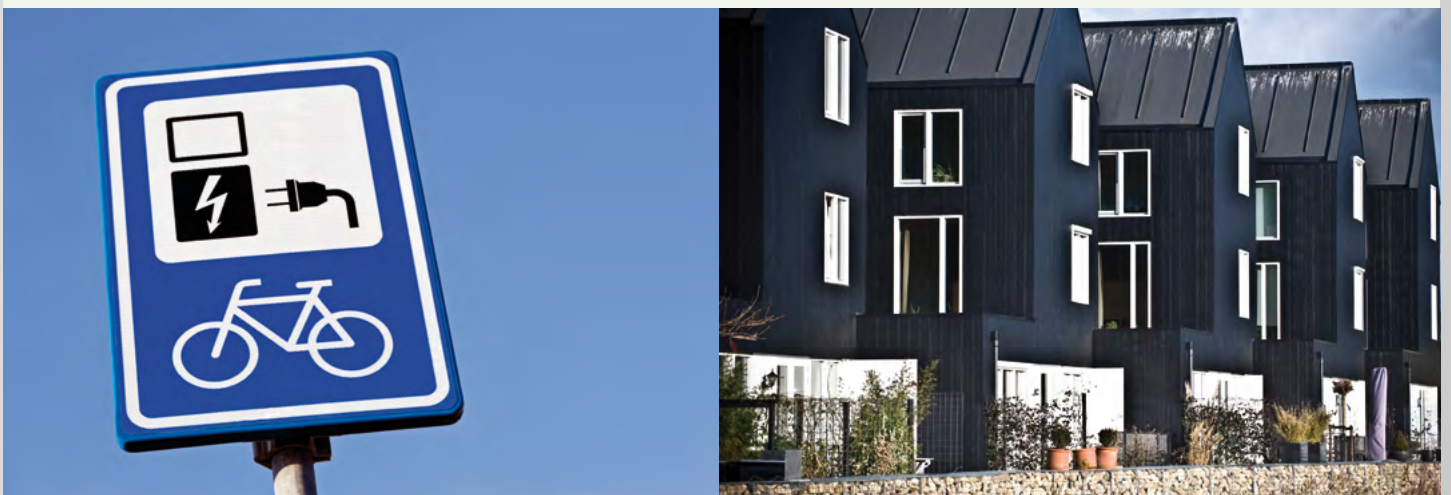
IN DE CLEANTECH REGIO LATEN WGR EN BOARD ZICH BIJSTAAN DOOR TAFELS

Die hebben drie rollen:

- ▲ **adviseren:** waar liggen kansen, wat moeten wij oppakken?
- ▲ **inspireren:** ideeën samenbrengen, brainstormen, knelpunten oplossen
- ▲ **signaleren:** welke relevante (inter)nationale en regionale ontwikkelingen beïnvloeden cleantech en onze Cleantech Regio?

Er zijn tijdelijke en structurele tafels. Tafelgenoten zijn vertegenwoordigers van bedrijfsleven, overheden, brancheorganisaties, maatschappelijke organisaties, onderwijs.

Zij zorgen ook voor draagvlak en draagkracht in hun eigen achterban.

RESULTATEN CLEANTECH REGIO 2016

3 ENERGIE & DUURZAAMHEID

IN 2030 WIL DE CLEANTECH REGIO ENERGIENEUTRAAL ZIJN. DIE AMBITIE VRAAGT INZET VAN ALLE PARTNERS. WGR-STEDENDRIEHOEK EN BOARD DRAGEN FINANCIËEL EN ZEKER OOK INHOUDELIJK BIJ AAN DE ENERGIETRANSITIE. IN 2016 GINGEN VEEL NIEUWE INITIATIEVEN VAN START, MAAR WE ZIJN ER NOG LANG NIET.

TAFEL ENERGIETRANSITIE

De Tafel Energietransitie organiseerde in 2016 diverse thema- en netwerkbijeenkomsten en wordt voorgezeten door Sebastiaan van 't Erve en Henk Mulder.

ENERGIETRANSITIE: DOORPAKKEN IN REALISATIE

Het gebruik van hernieuwbare energie steeg met ruim 6% in onze regio. Het totale energieverbruik steeg ook, mede door de economische groei en te weinig energiebesparing. Bewoners, bedrijven, instellingen en overheden weten ons en elkaar steeds beter te vinden en komen tot steeds betekenisvollere initiatieven voor energiebesparing, het gebruik van (industriële) restwarmte en grootschalige opwekking van hernieuwbare energie. We moeten nu doorschakelen, opschalen en zodoende zorgen dat onze energietransitie in de versnelling komt.

AGENDA ENERGIETRANSITIE

Nadat in 2014 de Routekaart Nieuwe energie voor de Stedendriehoek verscheen, presenteerde de Tafel Energietransitie in 2016 de bijbehorende Transitieagenda. Daarin staat onder meer hoe partners samenwerken voor een energieneutrale Cleantech Regio in 2030.

AANSLUITING PROVINCIES

Als Cleantech Regio doen we actief mee met het Gelders Energie Akkoord (GEA) en Nieuwe Energie Overijssel (NEO). Zo zijn we partner aan de regiotafel van het GEA en is de portefeuillehouder duurzaamheid voorzitter van onze 'eigen' Tafel Energietransitie.

GEMEENTELIJKE WERKGROEP VAN START

Sinds medio 2016 bestaat de gemeentelijke werkgroep Energietransitie. Doel is leren van elkaars ervaringen. Hoe verduurzaam je bijvoorbeeld maatschappelijk vastgoed?

CLEANTECHLAB

Sinds 2016 draait het CleantechLab. In dit lab vind je deskundigheid uit allerlei branches. Het lab ontwikkelt concepten die marktpartijen vervolgens verder op de markt brengen. De ministeries van EZ en I&M werken mee aan het CleantechLab via de City Deal Cleantech Regio.

ENERGIEDIALOOG

In 2016 publiceerde het Rijk het Energierapport. Daarover ging ook onze regio in gesprek tijdens een Energiedialoog die overal in het land worden georganiseerd. Gemeenten nodigen, samen met provincies en waterschappen, het Rijk uit om in gesprek te gaan over hoe de energietransitie van onderop kan worden vormgegeven.

ENERGIEKE REGIO VAN START

Geld verdienen door energiebesparing? Daar helpt de Energieke Cleantech Regio ondernemers sinds 2016 graag bij. De ingrediënten: onafhankelijk advies en een goede match met lokale adviseurs.

De Energieke Cleantech Regio is één van de projecten van het Gelders Energieakkoord. Naast Stichting Energieke Regio en de Cleantech Regio zijn ook Rabobank Apeldoorn en omgeving, provincie Gelderland en Omgevingsdienst Veluwe IJssel partners.

WONINGABONNEMENT

Particuliere huiseigenaren in Overijssel kunnen via het Woningabonnement energiebesparende of -opwekkende maatregelen nemen in hun huis. De energierekening daalt, je betaalt maandelijks een bijdrage en na circa vijftien of twintig jaar, ben je eigenaar van de energievoorzieningen. Dankzij de City Deal kunnen zeshonderd huiseigenaren meedoen.

MKB ENERGY CHECKUP

In onze Cleantech Regio konden hotels, restaurants, winkels en kantoren in 2016 meedoen met de MKB Energy Checkup. Die bestaat uit een gratis scan en advies over energiebesparing en subsidiemaatregelen.

HAALBAARHEIDSSTUDIE WARMTENET ZUTPHEN-LOCHEM

Cleantech Regio Development was in 2016 betrokken bij een haalbaarheidsstudie naar een warmtenet voor Zutphen en Lochem.

RESULTATEN CLEANTECH REGIO 2016

4 WONEN & LEEFOMGEVING

EEN GROENE EN SCHONE LEEFOMGEVING WAAR HET GOED WONEN, WERKEN, ONDERNEMEN EN RECREËREN IS. DAT IS EEN VOORWAARDE VOOR (NIEUWE) INWONERS, ONDERNEMERS, STUDENTEN EN WERKNEMERS OM MEE TE BOUWEN AAN ONZE CLEANTECH REGIO. AAN DAT STERKE VESTIGINGSKLIMAAT WERKEN WE SAMEN IN DE CLEANTECH REGIO.

OMGEVINGSWET: REGIONALE WERKGROEP VAN START

In 2019 treedt de nieuwe Omgevingswet in werking. Doel: eenvoudigere regels voor ruimtelijke ontwikkeling. In 2016 ging een regionale werkgroep van start om als gemeenten samen de kansen en consequenties van de nieuwe wet in kaart te brengen. Het vliegwielproject Toekomstbestendige binnensteden en dorpskernen uit de Omgevingsagenda is pilot voor de nieuwe Omgevingswet.

REGIONALE WOONAGENDA: HERIJKING IN 2017

Onze afspraken over woningbouw en het aantal sociale huurwoningen per gemeente staan in de Regionale Woonagenda 2015-2017.

Waar bouwen we welk type woningen? Wat zijn de woonbehoeften van morgen? Over dit soort zaken stemmen we samen af in de regio. Vanaf 2017 herijken we de Regionale Woonagenda. Thema's die dan aan bod komen: verduurzaming, woonkwaliteit en woningen voor statushouders. Ook wonen en 'zorg' vraagt aandacht.

In 2016 zijn nieuwe richtlijnen gemaakt voor afspraken over woningaantallen [woningbouwcontingenten]. De colleges van burgemeester & wethouders in de Cleantech Regio stellen dit afsprakenkader uiterlijk begin 2017 vast.

REGIONALE PROGRAMMERING BEDRIJVENTERREINEN

In 2016 zijn we gestart met een Regionaal Programma Bedrijventerreinen. Dit wordt ons gezamenlijke instrument voor afstemming met elkaar en met de provincies. Afgelopen jaar is veel voorwerk gedaan. Zo zijn locaties geïnventariseerd, is (over)capaciteit berekend tot 2025 en is gekeken naar de 'marktkwaliteit' van locaties.

Eind 2016 waren de zeven Stedendriehoek-gemeenten het eens over een gezamenlijke aanpak. In 2017 wordt het programma uitgewerkt en besproken met provincies Gelderland en Overijssel.

TAFEL ONTWIKKELDE HULPMIDDEL VOOR BETERE KWALITEIT WOONMILIEUS

De (tijdelijke) Tafel Woonkwaliteit publiceerde in 2016 'Kwalitatief programmeren in de Cleantech Regio', een handig hulpmiddel voor gemeenten.

Overheden, ontwikkelaars, corporaties, makelaars, scholen, banken en andere partners namen deel aan de tafel. Samen onderzochten zij de woonmilieus in onze regio en keken hoe je die kunt meenemen in een meer kwalitatieve programmering. Regiogemeenten doen hier hun voordeel mee. Ook landelijk is er veel belangstelling voor.

LEEGSTAND LANDELIJK GEBIED: GEMEENTEN LOKAAL AAN ZET

In 2015 zette de (tijdelijke) 'Reizende' Tafel Vrijkomende agrarische bebouwing het probleem van (dreigende) leegstand in het landelijk gebied op de agenda. De tafel leverde veel kennis en inzicht op.

In 2016 besloot de regio dat vooral gemeenten lokaal aan zet zijn om leegstandsproblemen aan te pakken. Voor de asbestproblematiek (in agrarische gebouwen vind je veel ongezond en milieubedreigend asbest) is aandacht gevraagd.

LEEFBARE REGIO

Inwoners die via projecten of activiteiten bijdragen aan leefbaarheid, kunnen subsidie krijgen van provincie Gelderland. Als regio pakten wij in 2016 onze verbindende rol op en gaven bekendheid aan de subsidieregeling. Zo stimuleren wij inwoners in de Stedendriehoek ook bij te dragen aan de leefbaarheid van hun regio.

TOEKOMSTBESTENDIGE BINNENSTEDEN EN DORPSKERNEN

Wij investeren de komende jaren volop in de toekomstbestendigheid van onze binnensteden en dorpskernen (Omgevingsagenda). Voor een goed verblijfs- en vestigingsklimaat willen wij dat onze steden en kernen levendig blijven, met voldoende voorzieningen.

REGIONALE PLANNENKAART EN UITVOERINGSPROGRAMMA BINNENSTEDEN

In 2016 zijn een regionale plannenkaart en het Uitvoeringsprogramma Binnensteden gemaakt met vier thema's:

- ▲ aanpak leegstaande winkelpanden (plinten)
- ▲ binnenstadplatforms
- ▲ beken/sprengen, wasserijen en papier
- ▲ klimaatadaptatie, energietransitie en circulaire economie

RESULTATEN CLEANTECH REGIO 2016

5 VERVOER & BEREIKBAARHEID

IN DE CLEANTECH REGIO KIEZEN WE VOOR EEN BREDE AANPAK VAN 'SLIMME EN SCHONE MOBILITEIT'. BEREIKBAARHEID GAAT DUS OOK OVER DUURZAAMHEID, ENERGIE, DATA- EN INFORMATIEMANAGEMENT, ENERGIE EN VITALITEIT. ZÉKER VOOR BEDRIJVEN IS DIT ALLES MET ELKAAR VERBONDEN. WE WERKEN MET ALLERLEI PARTNERS AAN DIVERSE PROGRAMMA'S EN PROJECTEN.

We focussen in alle bereikbaarheidsprojecten op het gedrag van reizigers, betrekken stakeholders bij activiteiten en hebben oog voor innovatieve oplossingen zoals internettoepassingen.

NAAR EEN SCHOON EN DUURZAAM MOBILITEITSSYSTEEM

Voor het vliegwielpject Naar een schoon en duurzaam mobiliteitssysteem is een concreet activiteitenprogramma in de maak, dat zich richt op slimme en schone mobiliteit voor een:

- ▲ beter bereikbare Cleantech Regio
- ▲ duurzamere mobiliteit
- ▲ efficiënte overgang naar slimme mobiliteit

We werken we aan vier bereikbaarheidsonderwerpen:

- ▲ fietsoffensief
- ▲ stedelijke distributie/logistiek
- ▲ duurzame aanbesteding basismobiliteit
- ▲ e-mobility/verduurzamen mobiliteit

Fietsoffensief: de fiets promoten

Met een fietsoffensief stimuleren we fietsgebruik buiten woon-werkverkeer. Daarbij sluiten we zoveel mogelijk aan bij bestaande initiatieven en we stimuleren nieuwe fietsprojecten in verschillende branches, zoals onderwijs en zorg. Ook doen we onderzoek naar de beleving van 'de fiets', voor heel gerichte promotie-acties.

Stedelijke distributie en logistiek: makelaar aan de slag

De logistiek makelaar adviseert bedrijven over verbetering van hun logistieke processen. Dat zorgt voor minder vertraging in de spits. Ook zijn er kansen voor vervoer over water en meer gebruik van stadsdistributie in Deventer en Zutphen. Gemeente Deventer maakt daar sinds de opening van het nieuwe Stadskantoor gebruik van. Lochem is eveneens bezig met stadsdistributie.

E-MOBILITY/VERDUURZAMEN MOBILITEIT: MEER SAMEN OPTREKKEN?

Meer elektrisch vervoer vraagt om meer laadpalen. Tot nu toe trekken gemeenten hun eigen plan. Een regionale werkgroep kijkt of en wanneer het zinvol is om meer samen te werken. Denk daarbij ook aan vraagstukken als oplaadpunten voor elektrische fietsen, laadinfrastructuur voor elektrisch openbaar vervoer en laadpalen koppelen aan een 'slim' energienetwerk.

BETER BENUTTEN

Beter Benutten staat voor een nieuwe aanpak van bereikbaarheid: reizigers er volop bij betrekken. Het programma loopt tot 2018; we denken nu samen met het ministerie van I&M en provincies na over een vervolg.

In 2016 kregen we van ruim achthonderd reizigers feedback over hun reisgedrag. Meer inzicht in hun reismotieven helpt ons om heel gericht alternatieven aan te dragen.

In maart 2016 wisselden werkgevers ervaringen uit over Slim Reizen en dachten mee over nieuwe initiatieven. Op de agenda: fietspromotie, de leasefiets en car-sharing. Voorbeelden van 'slimme deals' voor werkgevers: de gratis Slim Reizen-scan (we hebben er al tientallen gedaan), de high speed e-bike uitproberen en voordelige lease van e-bikes. Werkgevers kunnen ook een bijdrage aanvragen voor file-beperkende maatregelen. Denk aan het stimuleren van fietsgebruik. Inmiddels zijn vier aanvragen gehonoreerd.

Tijdens de afsluiting van de Wilhelminabrug in Deventer in 2016 voor onderhoud, konden honderd forenzen twee weken een e-bike testen. Deelnemers kregen een aanbod om door te blijven fietsen (zie ook campagne Slim & Snel).

Eind augustus 2016 ging de campagne Slim & Snel van start. We motiveren automobilisten om de fiets te pakken. Fietsers registreren hun ritten via een app en sparen voor kortingen.

Slim vervoeren

Vrachtwagenverkeer zorgt - vooral in de spits - voor vertraging in de Cleantech Regio. De regio adviseert bedrijven over slimme verbeteringen in het goederenvervoer, die vaak ook kostenbesparend zijn.

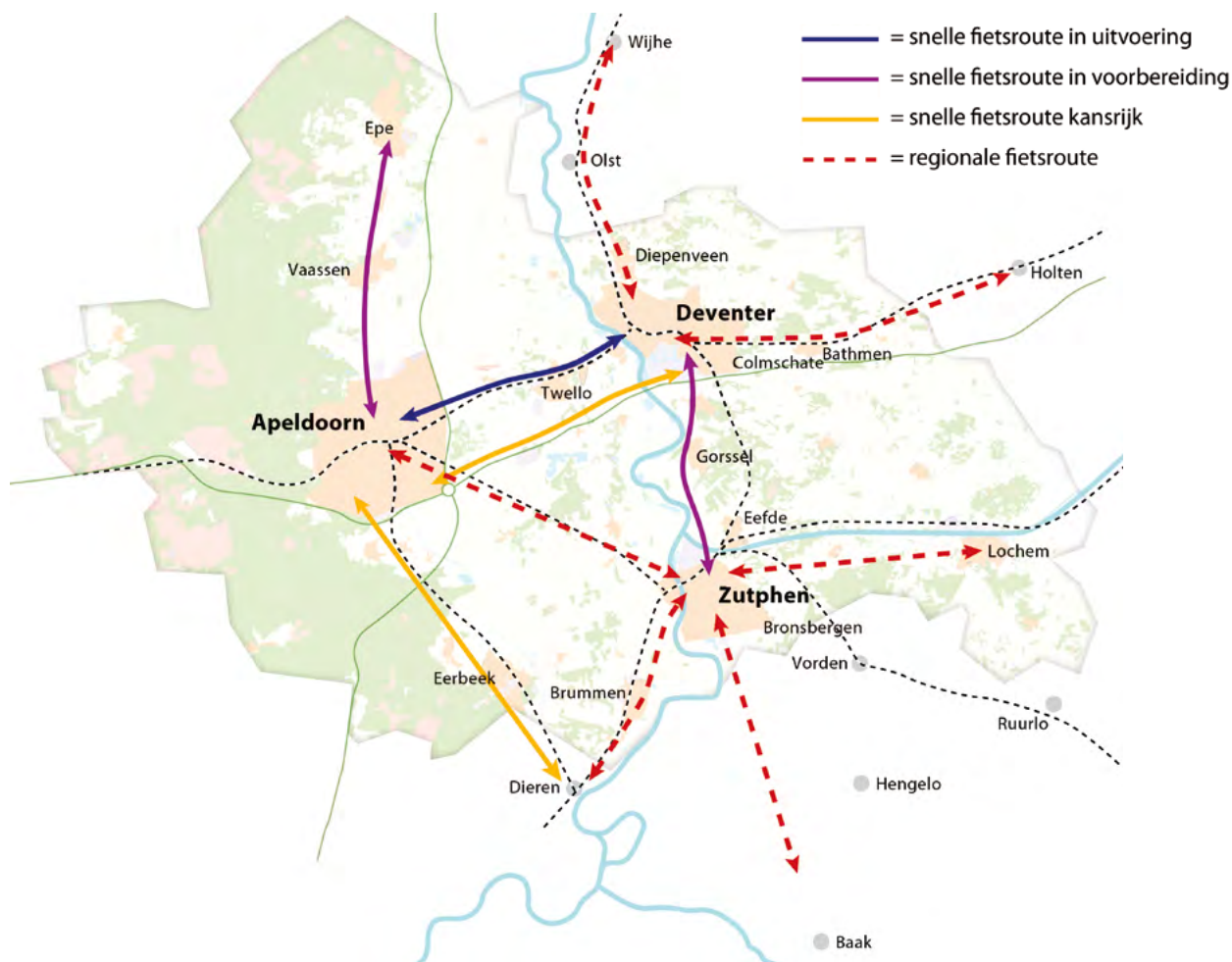
Zo vervoert Bruil Beton & Mix sinds de zomer van 2016 cement per binnenvaartschip en deed Deventrade daar ook ervaring mee op in 2016. Woningcorporatie leder1 paste bevoorrading van onderhoudsbussen aan. Gelre ziekenhuizen onderzoekt met leveranciers of zij goederenstromen kunnen bundelen waardoor minder vrachtauto's nodig zijn in de spits. Gemeenten spraken af om afvalwagens niet langer in de spits te laten rijden.

Intelligente Transport Systemen [ITS]

Met het ministerie van I&M en andere Beter Benutten-regio's ontwikkelen wij Intelligente Transport Systemen [ITS]. Die maken gebruik van internet en data-uitwisseling. Onze fietsapp Slim & Snel is een voorbeeld, maar ook de koppeling van verkeersinstallaties, de cloud en informatiediensten.

Wat leveren ITS op? Denk aan snellere doorstroom op kruispunten. Maar ook aan gericht advies voor rijnsnelheden en informatie over rijstroken, brugopeningen, laad- en losplekken of gevaarlijke verkeerssituaties. Dit draagt allemaal bij aan betere bereikbaarheid, minder uitstoot en energieverbruik.

FIETSRUGGENGRAAT

Sinds 2012 werken we aan een regionaal fietsnetwerk dat Apeldoorn, Deventer en Zutphen en omliggende kernen verbindt: de Fietsruggengraat. Een aantal verbindingen wordt flink verbeterd om er voor te zorgen dat de fietsers ongehinderd kunnen doorfietsen.

Het gaat om de routes Apeldoorn-Deventer waarvoor de werkzaamheden in 2017 starten en de onderzoeken naar de routes tussen Deventer-Zutphen en Epe-Apeldoorn.

A1

A1 verbreding

De verbreding van de A1 ging in 2016 van start. De planning en fasering:

▲ 2016-2018 Apeldoorn-Zuid - Beekbergen

Eind 2016 is Rijkswaterstaat gestart met de verbreding tussen Apeldoorn-Zuid en Beekbergen. Bij knooppunt Beekbergen komt een viaduct voor het verkeer vanuit Deventer richting Arnhem. Dat gaat medio 2018 open.

▲ 2018-2020 Apeldoorn - Azelo fase I

De weg tussen Twello - Deventer wordt verbreed naar 2 x 4 rijstroken. Tussen Deventer-Oost en Rijssen komen 2 x 3 rijstroken.

▲ 2024-2028 Apeldoorn - Azelo fase II

Tussen Apeldoorn - Twello wordt de weg verbreed naar 2 x 4 rijstroken en tussen Deventer - Deventer-Oost - Rijssen - knooppunt Azelo naar 2 x 3 rijstroken.

Voor een goede bereikbaarheid tijdens werkzaamheden, zetten we in op een gecombineerde aanpak van Minder Hinder [Rijkswaterstaat] en Beter Benutten [provincies en Cleantech Regio].

A1 no-regretmaatregelen

Met provincie Gelderland en gemeenten Apeldoorn en Voorst maakten we aanvullende afspraken met Rijkswaterstaat over zogenoemde no-regretmaatregelen. Dit zijn projecten die we nu moeten uitvoeren omdat dit na de wegverbreding veel lastiger of onmogelijk is:

- ▲ tussen Apeldoorn en Beekbergsebroek creëren we een energielandschap, met ook een sterkere recreatieve functie
- ▲ de afrit Twello wordt een Groene Poort als verbinding met recreatieplas Bussloo, de IJsseluitwaarden en het groene middengebied van de Cleantech Regio
- ▲ er komt een ecologische verbindingszone rond de kruising van de Groote Wetering met de A1, op de grens van de gemeenten Apeldoorn en Voorst. Het aangrenzende bedrijf Bredenoord kan hier cleantech toepassingen zichtbaar maken

A1 Cleantech Icoon

De Cleantech Regio grijpt de verbreding van de A1 (zie hierboven) aan om van de A1 een Cleantech Icoon te maken. Wat gaan we doen?

- ▲ we bouwen een duurzame snelweg (denk aan een duurzame wegaanleg en weginrichting) in een aantrekkelijk landschap
- ▲ we zetten cleantech bedrijvigheid in de etalage op de bedrijventerreinen langs de A1
- ▲ we gaan voor duurzame energiewinning in de A1-zone

RESULTATEN CLEANTECH REGIO 2016

6 ECONOMIE & INNOVATIE

Duurzaam en energieneutraal produceren met zo min mogelijk afval: dat is goed voor het milieu én voor onze economie. Economische en ecologische ambities gaan in onze regio hand in hand. Uitvoeringsorganisatie Cleantech Regio Development ondersteunt en initieert onder meer cleantech business en innovatie.

CLEANTECH MONITOREN LASTIG

Cleantech is een relatief jonge tak van sport.

In 2014 noteerden we circa 130 bedrijven in de regio (zo'n 8 duizend medewerkers) die cleantech producten of diensten leveren, met een omzet van 2 miljard euro. Een nieuwe inventarisatie is nog niet gedaan.

Wat monitoren lastig maakt is dat cleantech business natuurlijk niet iets is 'van' de regio. Ondernemers zijn aan zet.

Wij proberen er wel het beste klimaat voor te scheppen, en ondersteunen, verbinden en versnellen ideeën en initiatieven.

AFVALREDUCTIE

De afgelopen twee jaar verminderde ons restafval per inwoner. In 2016 stagneerde deze dalende trend helaas.

Onze doelstelling voor 2020 is nog haalbaar: maximaal 100 kilo restafval per inwoner per jaar. Uiteindelijk doel is geen restafval meer in 2030.

	2014	2015	2016
Aantal kilo restafval per inwoner per jaar (werkgebied Circulus Berkel)	149	131	131
Gemeente Voorst (ander werkgebied)	131	117	111

INNOVATIE

Vanuit Cleantech Regio Development gaven Regionaal Centrum voor Technologie (RCT) Gelderland en Stedendriehoek Innoveert in 2016 uitvoering aan speerpunten van de Cleantech Regio: innovatie en cleantech business development.

Binnen Cleantech Regio Development zijn de ondernemersnetwerken Stedendriehoek Innoveert en RCT Gelderland aanspreekpunt voor ondernemers met een innovatievraag. Honderden bedrijven uit de Cleantech Regio doen mee.

Innovatiemakelaars en adviseurs begeleiden innovatie-ideeën van start tot uitvoering.

Vanaf 2017 is Stedendriehoek Innoveert integraal onderdeel van Cleantech Regio Development.

Resultaten innovatie en business development:

- ▲ 128 bezochte bedrijven en adviestrajecten
- ▲ investeringsvolume innovatieve business cases: € 6.279.444
- ▲ 22 succesvolle subsidiebemiddelingen (totaal volume bemiddelde subsidies: € 2.809.281)

Resultaten Stedendriehoek Innoveert per gemeente

Gemeente	Aantal cases	Subsidie- volume	Totaal volume	Betrokken bedrijven/produkten
Apeldoorn	6	108.900	251.800	Archisol, Digitaal abonnement, Bosbandje, Anne digital assistant
Brummen	2	1.976.187	4.213.425	Peak, Biobased Brummen
Deventer	5	63.500	116.400	Warm Gras, WOAB, High Care Couveuse, Salland Storage, Vadac
Epe	0	0	0	Nvt
Lochem	2	30.000	50.000	Kimenai Installatie, Groene fabriek
Voorst	3	360.000	900.000	Esteq, Proeftuin Aquatische eiwitten, 3D geprint gebouw
Zutphen	4	250.894	698.019	Saint Trofee, TBAB, Vernieuwende dakopstelling, Lichtgewicht rollator

RESULTATEN CLEANTECH REGIO 2016

7 ONDERWIJS & ARBEIDSMARKT

EEN DUURZAAM GEZONDE ARBEIDSMARKT. DAAR GAAN WE VOOR IN ONZE CLEANTECH REGIO. IN 2016 BEREIKTEN WE MOOIE RESULTATEN, ONDER MEER VIA HET SECTORPLAN SAMEN WERK MAKEN VAN WERK.

AFRONDING AKKOORD VAN BEEKBERGEN EN VERVOLG

Scoort, Stapelbanen, Platform Techniek Stedendriehoek, #doenwatkan, Jobclass, branchegerichte leerwerkplekken, stagecarrousel: al deze projecten droegen bij aan een succesvolle afronding van het Akkoord van Beekbergen. Dit akkoord werd twee jaar geleden ondertekend door onderwijs, onderzoek, overheid en ondernemers.

Met een nieuw programma Human Capital kreeg het Akkoord van Beekbergen in 2016 een vervolg. Hierin staan veertien nieuwe projecten en initiatieven voor een gezonde arbeidsmarkt. Eén daarvan is het Techniepact Stedendriehoek, dat kiezen voor en leren en werken in techniek stimuleert en iets doet aan het tekort aan technici in de regio.

SAMEN WERK GEMAAKT VAN WERK

Het doel van het Sectorplan Samen Werk Maken Van Werk in de arbeidsmarktregio Stedendriehoek en Noord-Veluwe: voorkomen dat werknemers vanwege opleiding, vakkennis of ervaring buiten de boot vallen en werkgevers een tekort krijgen aan gekwalificeerd personeel.

In 2016 maakten jonge starters, zittende werknemers, oudere werknemers en medewerkers in de papier- en kartonsector gebruik van diverse arrangementen.

Resultaten 2016:

427 BBL-plekken (leren en werken combineren)

23 startersbeurzen

709 mobiliteitsvouchers

185 scholingsvouchers

142 vouchers voor medewerkers in de papier- en kartonsector

495 trajecten toekomstgerichte scholing

In totaal waren 542 werkgevers betrokken bij Samen Werk Maken van Werk in 2016.

	2014	2015	2016	Cumul
Geslaagde arbeidsmarktinterventies (saldo geslaagde trajecten sectorplan en projecten Akkoord van Beekbergen)	182	1443	1982	3607
Aantal extra arbeidsplaatsen (door directe ondersteuning van Stedendriehoek Innoveert)	57	89	114	260
Openstaande vacatures arbeidsmarktregio	18000	23000	27000	+50%
Werkloosheid beroepsbevolking			5,7%	+50%

Hoeveel nieuwe cleantech banen of leerwerkplekken zijn gerealiseerd, is lastig te bepalen. Hoe we dit goed in kaart krijgen, staat op de agenda van de board voor 2017.

SOCIAAL AKKOORD ZORG EN WELZIJN STEDENDRIEHOEK

Om werken in de zorg een boost te geven, is in 2016 het Sociaal akkoord Zorg en Welzijn ondertekend. Hierin maakten werkgevers, werknemers en onderwijs afspraken over instroom, doorstroom en uitstroom in de zorg, duurzame inzetbaarheid, opleidingen en verbetering van de doorstroom van mbo naar hbo.

RESULTATEN CLEANTECH REGIO 2016

8 ZICHTBARE CLEANTECH REGIO

WE ZETTEN ONZE CLEANTECH REGIO SAMEN OP DE KAART. ONS JAARLIJKS CONGRES CLEANTECH TOMORROW - IN 2016 VOOR DE DERDE KEER GEORGANISEERD IN ALMEN - IS ÉÉN VAN DE MANIEREN.

CLEANTECH TOMORROW

Bijna zevenhonderd deelnemers kwamen in 2016 naar het congres Cleantech Tomorrow in Almen. Toonaangevende sprekers, inspiratiesessies en natuurlijk de bekendmaking van de winnaar van de Cleantech Battle 2016: het was een geweldig evenement.

COMMUNICATIE: ÉÉN CLEANTECH REGIO

Sinds 2016 heeft de Cleantech Regio één centraal communicatieteam dat in de externe communicatie focust op profilering van de regio als Cleantech Regio. Communicatiemiddelen van board en regio zoals nieuwsbrieven, websites en media-accounts zijn geïntegreerd. We communiceren nu via één nieuwsbrief, één social media-account en één website: www.cleantechregio.nl.

Dit draagt allemaal bij aan de communicatiedoelstellingen om de regio neer te zetten als dé Cleantech Regio.

Ook ondersteunen we hiermee het draagvlak voor regionale samenwerking tussen alle 'O's'. Ondernemers, overheden, onderwijs- en onderzoeksinstituten: wij zijn Cleantech Regio!

EÉN LOBBYSTRATEGIE

In 2017 starten we als Cleantech Regio met een gezamenlijke Europese lobbystrategie. Het lobbyactiviteitenplan werd in 2016 gemaakt.

In de lobbywerkgroep waren de secretarissen van wgr en board vertegenwoordigd, net als lobbyisten van gemeente Apeldoorn en Saxion, de programmadirecteur van Cleantech Regio Development en de accountmanager van VNO-NCW.

Cleantech Regio naar de European Week of Regions and Cities

Op 11 en 12 oktober 2016 bezochten de (bijna) voltallige colleges van de Cleantech Regio de European Week of Regions and Cities in Brussel (vroeger de Open Days genoemd). Ook de board, onderwijs, ondernemers en ambtenaren waren vertegenwoordigd.

De regio werd bijgepraat over actuele Europese thema's. Vertegenwoordigers van de Cleantech Regio gingen in gesprek met Europese vertegenwoordigers en delegaties van Oost-Nederland over samenwerking en profileerden de Cleantech Regio in Brussel.

**European Week of
Regions and Cities**

Brussels

10-13 October 2016

Je ziet het als je het door hebt

Input voor lobby en samenwerking: De Kracht van Oost-NL

Als Cleantech Regio zoeken we graag intensievere samenwerking met andere regio's in Oost-Nederland om onze regionale economie verder te versterken. Daar liggen kansen, blijkt uit het onderzoek De Kracht van Oost NL, dat eind 2016 verscheen.

Conclusie: Oost-Nederland kan een krachtigere rol spelen in de Nederlandse economie als het gezien wordt als volwaardige economische kernregio. Dat is goede input voor onze lobbystrategie binnen Nederland en Europa.

Met de Kracht van Oost NL brachten provincies Gelderland en Overijssel de concurrentiekracht van de economie in kaart. Oost-Nederland is vergeleken met andere soortgelijke regio's in Europa. Dat is gedaan op provinciaal niveau en op regionaal niveau (Daily Urban Systems). Onze Cleantech Regio was daar één van.

CITY DEAL

In december 2016 werd de City Deal met onze Cleantech Regio ondertekend. Hiermee helpt het Rijk om onze doelen voor energietransitie, circulaire economie en arbeidsmarkt te concretiseren. Een mooi bewijs van het feit dat we als regio landelijk zichtbaar zijn en erkend en herkend worden.

PROVADA

De Provada is één van de bekendste beurzen voor ontwikkelaars en vastgoedondernemers. In 2016 was de Cleantech Regio daar present met een eigen stand om zich te presenteren als interessante vestigingsregio. Deelname leverde veel nieuwe contacten op.

MINICONFERENTIES EN JAARCONGRES

Om ideeën en initiatieven op te halen, organiseerden we in 2016 drie miniconferenties in Apeldoorn, Deventer en Zutphen over de Omgevingsagenda. Ook met dit soort activiteiten maken we onze cleantech ambities bekend. We waren ook aanwezig op het Jaarcongres van provincie Gelderland.

PROEFTUIN

Op de Innovation Expo 2016 ondertekenden wij een speciaal manifest waarin de Cleantech Regio belooft zich als 'landmaker' in te zetten voor leefbaarheid en economische groei. Wij maken onze regio als 'proeftuin' zichtbaar voor een breed binnenlands en buitenlands publiek

Samen naar een schone toekomst. Daar koersen wij op in de Cleantech Regio. De Stedendriehoek-gemeenten Apeldoorn, Brummen, Deventer, Epe, Lochem, Voorst en Zutphen werken met ondernemers, onderwijs en onderzoek samen aan een energieneutrale en duurzame economie en samenleving. Economie en ecologie gaan hand in hand.